

Anmälan mot Socialnämnden i Filipstads kommun m.fl. angående handläggningen av ett ärende enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). Fråga bl.a. om två barn under viss tid har beretts vård vid en låsbar enhet inom ett s.k. särskilt ungdomshem, utan att det förelegat rättslig grund för detta

Bakgrund

AA och BB har tillsammans två barn, CC och DD, födda 1991 respektive 1994.

Den 4 juli 2006 beslutade ordföranden i Socialnämnden i Filipstads kommun att omedelbart omhänderta CC och DD med stöd av 6 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). Besluten verkställdes den 14 juli 2006 och barnen fördes till ett familjehem den 15 juli 2006. Någon gång under natten mellan den 15 och 16 juli 2006 rymde CC och DD från familjehemmet. Socialnämndens ordförande beslutade därför den 16 juli 2006 att placera CC och DD på Folåsa behandlingshem, som är ett sådant särskilt ungdomshem som drivs av Statens institutionsstyrelse, SiS. Folåsa behandlingshem beslutade om inskrivning i hemmet och att barnen med stöd av 15 b § LVU skulle beredas vård vid en låsbar enhet.

Anmälan

I en anmälan, som kom in till JO den 2 oktober 2006, framförde EE klagomål mot Socialnämnden i Filipstads kommun och mot Folåsa behandlingshem. Han anförde bl.a. att CC och DD var ”inspärade” på behandlingshemmet utan att det fanns erforderligt domstolsbeslut.

Utredning m.m.

Akterna rörande de aktuella barnen inlånades från socialförvaltningen i Filipstads kommun och från Folåsa behandlingshem.

Vad som kom fram genom den inhämtade utredningen gav anledning att anta att befattningshavare som stod under JO:s tillsyn hade gjort sig skyldig till tjänstefel enligt 20 kap. 1 § brottsbalken. JO André beslutade därför den 2 november 2006 att inleda förundersökning angående sådant brott och uppdrog åt vice överåklagaren FF att genomföra utredningen.

Förhör hölls med socialchefen GG, verksamhetsledaren HH och socialnämndens ordförande JJ, samtliga Socialnämnden i Filipstads kommun. Vid förhören underrättades de om att de var skäligen misstänkta för att ha gjort sig skyldiga till tjänstefel enligt 20 kap. 1 § brottsbalken. Under förundersökningen hölls även förhör enligt 23 kap. 6 § rättegångsbalken med socialsekreteraren KK, Socialnämnden i Filipstads kommun, avdelningsföreståndarna LL och MM, båda Folåsa behandlingshem, placeringssekreteraren NN, SiS, socialkonsulenten OO, Länsstyrelsen i Värmlands län, och rådmannen PP, Länsrätten i Värmlands län.

De handlingar som fanns hos SiS centralt rörande de aktuella barnen lånades in.

JO fann inte anledning att fullfölja förundersökningen och beslutade därför den 23 april 2007 att lägga ned den och i stället fortsätta granskningen av socialnämndens och SiS handläggning inom ramen för förevarande tillsynsärende.

Socialnämnden i Filipstads kommun anmodades att yttra sig över vad EE hade framfört i sin anmälan till JO såvitt avsåg handläggningen vid socialnämnden och dess förvaltning. Yttrandet skulle avges i belysning av vad som hade kommit fram vid förhören med GG, HH, JJ, LL, MM och NN.

SiS anmodades att yttra sig över frågan om förutsättningarna att ta emot CC och DD vid Folåsa behandlingshem och att bereda barnen vård vid en enhet inom hemmet som är låsbar eller på annat sätt inrättad för särskilt noggrann tillsyn.

Socialnämnden och SiS inkom med remissvar. SiS gav därefter in en kompletterande skrivelse.

I en förnyad remiss hemställde JO att socialnämnden skulle komplettera sitt remissvar i vissa avseenden.

Socialnämnden inkom med ett förnyat remissvar.

EE fick del av remissvaren och yttrade sig över dessa.

I en skrivelse, som kom in till JO den 2 oktober 2007, anmälde EE ”hela omhändertagandet för granskning hos JO”. Till skrivelsen fogade han vissa handlingar. EE gav därefter in ytterligare en handling.

Med anledning av vad EE hade anfört i sitt yttrande över SiS remissvar inhämtades upplysningar per telefon från tf. institutionschefen QQ, Folåsa behandlingshem. Vidare infordrades vissa handlingar.

JO hade vid beslutet tillgång till bl.a. delar ur Länsrättens i Värmlands län akt i mål nr 1221-06 och akten i länsrättens mål nr 1263-06, Kammarrättens i Göteborg beslut den 23 november 2006 och dom den 13 december 2006 i mål nr 6155-2006, SiS beslut den 9 februari 2007 i ärende dnr 34-746-06 samt anmälan och beslut i Länsstyrelsens i Värmlands län ärende dnr 701-5960- 2007.

I ett beslut den 3 juli 2008 anförde *JO André* följande.

Rättslig reglering

Insatser inom socialtjänsten för barn och ungdomar ska göras i samförstånd med den unge och hans eller hennes vårdnadshavare enligt bestämmelserna i socialtjänstlagen (2001:453), SoL. Barn och ungdomar kan under vissa förutsättningar beredas vård utan samtycke med stöd av LVU. Sådan vård kan beslutas på grund av brister i ett barns hemmiljö (2 § LVU) eller den unges eget beteende (3 § LVU).

Beslut om vård med stöd av LVU meddelas av länsrätten efter ansökan av socialnämnden (4 § LVU).

Socialnämnden får med stöd av 6 § LVU besluta att den som är under 20 år omedelbart ska omhändertas, om det är sannolikt att den unge behöver beredas vård med stöd av LVU och rättens beslut om vård inte kan avvaktas med hänsyn till risken för den unges hälsa eller utveckling eller till att den fortsatta utredningen allvarligt kan försvåras eller vidare åtgärder hindras. Om socialnämndens beslut om omhändertagande inte kan avvaktas, får nämndens ordförande eller någon annan ledamot som nämnden har förordnat besluta om omhändertagande.

Det har från rättssäkerhetssynpunkt ansetts erforderligt att ett beslut av socialnämnden om omedelbart omhändertagande enligt 6 § LVU prövas av domstol. Ett beslut om omedelbart omhändertagande ska underställas länsrätten inom en vecka från den dag då beslutet fattades. Om beslutet inte har underställts länsrätten inom föreskriven tid, upphör omhändertagandet (7 § första och tredje stycket LVU).

Vård enligt LVU ska anses påbörjad när den unge på grund av ett beslut om omedelbart omhändertagande eller om vård har placerats utanför sitt eget hem (10 § LVU). Socialnämnden bestämmer hur vården av den unge ska ordnas och var han eller hon ska vistas under vårdtiden (11 § LVU).

För vård av unga som på någon grund som anges i 3 § LVU behöver stå under särskilt noggrann tillsyn ska det finnas särskilda ungdomshem (12 § LVU). SiS är central förvaltningsmyndighet för de särskilda ungdomshemmen. Om den unge vårdas vid ett sådant hem på någon grund som anges i 3 § LVU, får han eller hon hindras att lämna hemmet och i övrigt underkastas den begränsning av rörelsefriheten som är nödvändig för att vården ska kunna genomföras (15 § LVU). Den intagne får med stöd av 15 b § LVU beredas vård vid en enhet inom hemmet som är låsbar eller på annat sätt inrättad för särskilt noggrann tillsyn, om det är nödvändigt med hänsyn till den intagnes, övriga intagnas eller personalens säkerhet, eller om det är nödvändigt för att förhindra att den intagne avviker eller för att i övrigt genomföra vården.

Det finns inte något formellt hinder för att den som vårdas med stöd av 2 § LVU placeras vid ett särskilt ungdomshem. Vissa särskilda ungdomshem kan även ta emot ungdomar som vårdas på frivillig grund med stöd av bestämmelserna i socialtjänstlagen. Beträffande barn och ungdomar som är placerade vid ett särskilt ungdomshem med stöd av 2 § LVU eller socialtjänstlagen gäller enligt 18 § LVU

bestämmelserna i 16 § LVU om förbud mot att vid hemmet inneha viss angiven egendom och 17 § LVU om kroppsvisitation och ytlig kroppsbesiktning. Däremot gäller inte bl.a. bestämmelsen i 15 b § LVU om vård vid en låsbar enhet. Det är därför viktigt att det av ett beslut om omedelbart omhändertagande framgår om beslutet grundas på sådana omständigheter som anges i 2 § och/eller 3 § LVU (prop. 1979/80:1 del A s. 590).

Bedömning

Vård med stöd av 3 § första stycket LVU ska beslutas om den unge utsätter sin hälsa och utveckling för en påtaglig risk att skadas genom missbruk av beroendeframkallande medel, brottslig verksamhet eller något annat socialt nedbrytande beteende.

När det gäller CC och DD var det inte fråga om något missbruk av beroendeframkallande medel eller brottslig verksamhet. Fråga var däremot om de utsatte sin hälsa och utveckling för påtaglig risk att skadas genom annat "socialt nedbrytande beteende".

Det torde vara ovanligt att barn som inte har nått upp till tonåren bereds vård med stöd av 3 § LVU. Huruvida det i ett enskilt fall föreligger förutsättningar för ett ingripande med stöd av den bestämmelsen är dock en fråga som det ankommer på domstol att pröva. JO är återhållsam med att uttala sig i frågor som ska prövas i sådan ordning. Jag har inte ansett att det finns tillräckliga skäl att frångå den principen i det nu förevarande fallet.

Min granskning är inriktad på den formella handläggningen som rör placeringen av barnen vid en låsbar enhet inom Folåsa behandlingshem.

I december 2005 ansökte Socialnämnden i Filipstads kommun om att CC och DD skulle beredas vård med stöd av 2 § LVU. Ett beslut om omedelbart omhändertagande av barnen med stöd av 6 § LVU fattades den 28 april 2006. Länsrätten i Värmlands län förordnade om vård enligt LVU i en dom den 4 maj 2006 (länsrättens mål nr 1402-05). AA överklagade domen till Kammarrätten i Göteborg (kammarrättens mål nr 3990-06).

Länsrätten hade i sitt mål hållit en förhandling. Vid den hade vare sig AA, hans ombud eller offentliga biträde varit närvarande. Enligt kammarrättens mening hade länsrätten inte bort avgöra målet utan att AA vid förhandlingen företräddes av åtminstone ombudet eller biträdet. Kammarrätten undanröjde därför länsrättens dom och visade målet åter till länsrätten för ny behandling (kammarrättens beslut den 29 juni 2006).

Socialnämndens ordförande JJ fattade den 4 juli 2006 nya beslut om att omedelbart omhänderta CC och DD med stöd av 6 § LVU. Besluten underställdes länsrätten. I besluten, som var avfattade på särskilda formulär, hänvisades till en bilaga, "bilaga 1". I bilagan, som hade undertecknats av verksamhetsledaren HH samma dag, anfördes följande.

Bilaga 1

Upplysning avseende underställning av beslut avseende omedelbart omhändertagande enligt § 6 LVU

Den tidigare dom i mål nr 1402-05 meddelades 2006-05-04 med omedelbar verkställighet, har undanröjts av kammarrätten 2006-06-29, mål nr, 3990-06.

Då AA mot BB:s medgivande avvikit med barnen och ej uppehållit sig på den plats där de är mantalsskrivna i Norge har ej heller verkställighet av domen kunnat genomföras.

Som grund till det omedelbara omhändertagandet ligger tidigare utredning och barnpsykiatrisk utredning samt de omständigheter att socialnämnden nu är helt utan insyn i barnen CC och DD:s situation.

Det angavs inte uttryckligen i omhändertagandebesluten eller i bilagan att besluten grundade sig på sådana omständigheter som anges i 2 § LVU. Det framgår dock av sammanhanget att så var fallet.

Socialnämnden fick efter en tid kännedom om var CC och DD befann sig och den 15 juli 2006 placerades barnen i ett familjehem. De rymde från familjehemmet någon gång under natten till den 16 juli 2006. Barnen påträffades söndagen den 16 juli 2006. Nämnden bedömde att de var så rymningsbenägna att det för att trygga deras säkerhet fanns skäl att placera dem ”på ett låst SiS hem”. Efter kontakt mellan socialförvaltningen och Folåsa behandlingshem beslutade JJ att placera barnen i det hemmet. I samband med inskrivningen på Folåsa den 16 juli 2006 beslutades, med stöd av 15 b § LVU, att CC och DD skulle beredas vård vid en låsbar enhet.

Som framgår av vad som har sagts ovan om den rättsliga regleringen fanns det inte något formellt hinder mot att JJ beslutade att placera CC och DD på Folåsa behandlingshem. Barnen var ju omhändertagna enligt 2 och 6 §§ LVU. Av utredningen framgår emellertid att nämndens syfte med placeringarna var att barnen skulle beredas vård vid en låsbar enhet inom hemmet för att förhindra att de återigen skulle rymma. En förutsättning för att barnen skulle få beredas vård vid en sådan enhet var att de vårdades på någon grund som anges i 3 § LVU. Fråga uppkommer därför om socialnämnden vid tidpunkten för inskrivningen på Folåsa behandlingshem hade fattat beslut om att med stöd av 6 § LVU omedelbart omhändertaga CC och DD även på grund av deras egna beteenden (dvs. 3 § LVU).

Socialnämnden synes göra gällande att den rättsliga grunden för att placera barnen vid en låsbar enhet på Folåsa behandlingshem var det beslut som JJ fattade den 16 juli 2006 och som hade följande lydelse.

Bilaga 1

Som grund till omedelbart omhändertagande av DD och CC, ligger tidigare socialtjänstutredning och barnpsykiatrisk utredning samt de omständigheter att pappan, AA, mot mamman, BB:s medgivande avvikit med barnen och ej uppehållit sig på den plats där de är mantalsskrivna i Norge sedan slutet av april.

Barnen är starkt rymningsbenägna. Försök med familjehem har gjorts men barnen rymde efter bara några timmar. Därför tas beslut om placering enligt § 2 och 3 LVU på låst SiS hem för att trygga barnens säkerhet.

Det finns flera frågetecken rörande den rättsliga innebörden av denna handling. Innan jag går in på den frågan vill jag erinra om att ett beslut om omedelbart omhändertagande ska underställas länsrätten senast inom en vecka från den dag då beslutet fattades. Om beslutet inte har underställts länsrätten inom föreskriven tid, upphör omhändertagandet.

Beslutet av den 16 juli 2006 underställdes inte länsrätten. Detta har medfört att det under alla förhållanden inte har funnits någon rättslig grund för att bereda barnen vård vid en låsbar enhet under tiden efter underställningsfristens utgång den 24 juli 2006 fram till den 4 augusti 2006, då omhändertagandebeslut fattades med stöd av 3 och 6 §§ LVU. Jag kan i denna del rent allmänt hänvisa till de uttalanden som jag har gjort i JO:s ämbetsberättelse 2007/08 s. 307 f. (se särskilt s. 315).

Fråga är emellertid om JJ över huvud taget fattade beslut om omedelbart omhändertagande av barnen den 16 juli 2006.

Socialnämnden har i sitt förnyade remissvar uppgett att beslutet den 16 juli 2006 var ett ”kompletterande beslut 3 § LVU” till de beslut om omedelbart omhändertagande som hade fattats med stöd av 2 och 6 §§ LVU den 4 juli 2006.

Vid de förhör som har hållits under förundersökningen med JJ, GG och HH har det framkommit att syftet med beslutet den 16 juli 2006 var att ordna så att barnen skulle kunna placeras vid en låsbar enhet inom Folåsa behandlingshem. De har dock inte kunnat ge något klart och entydigt besked om sin syn på den närmare innebörden av det aktuella beslutet i rent rättsligt hänseende. Huruvida de ansåg att placeringarna vid en låsbar enhet fordrade ett beslut om omedelbart omhändertagande på grund av sådana omständigheter som anges i 3 § LVU eller om det räckte med att fatta någon form av placeringsbeslut är oklart. Eventuellt svävade de vid den ifrågavarande tidpunkten i den villfarelsen att det, då barnen sedan den 4 juli 2006 redan var omhändertagna enligt 2 och 6 §§ LVU, räckte med att ordföranden kompletterade de besluten genom att fatta ett beslut om ”placering enligt § 2 och 3 LVU” för att barnen skulle kunna beredas vård vid en låsbar enhet.

Om man ser till själva utformningen av beslutet den 16 juli 2006 anges bl.a. att barnen var rymningsbenägna och att ”Därför tas beslut om placering enligt § 2 och 3 LVU på låst SiS-hem för att trygga barnens säkerhet”. Såsom beslutet hade formulerats ger det närmast vid handen att det var ett beslut om placering av barnen. Det finns inte heller några anteckningar i barnens journaler som tyder på att något formellt beslut om omedelbart omhändertagande skulle ha fattats den 16 juli 2006. Av journalanteckningarna från den aktuella dagen framgår bl.a. följande.

[– –] Barnen placerades under kvällen på ett låst SiS-hem. Detta efter beslut av soc nämndens ordförande pga av bedömning om stor rymningsbenägenhet samt oro för deras välbefinnande, självskaderisk. [– – –]

Det kan vidare konstateras att socialnämnden, när den i tiden före och efter den 16 juli 2006 beslutat om omedelbart omhändertagande av barnen, har använt ett formulär avsett för beslut enligt 6 § LVU. Nämnden har då, helt korrekt, fattat separata beslut för barnen, dvs. ett beslut för vardera barnet, och har vid dessa tillfällen även i vederbörlig ordning gjort anteckningar om besluten i journalerna.

Besluten har också underställts länsrätten i enlighet med 7 § LVU. Som tidigare framgått skedde däremot ingen underställning av beslutet den 16 juli 2006.

Mot bakgrund av det anförda kan jag inte dra någon annan slutsats än att det beslut som fattades den 16 juli 2006 inte var ett beslut om omedelbart omhändertagande.

CC och DD bereddes således den 16 juli 2006 vård vid en låsbar enhet inom Folåsa behandlingshem, trots att de var omhändertagna endast enligt 2 och 6 §§ LVU. Detta innebär att barnen fram till den 4 augusti 2006, då ordföranden fattade ett beslut om omedelbart omhändertagande av barnen med stöd av 3 och 6 §§ LVU, vårdades vid enheten utan att det förelåg någon rättslig grund för detta.

Det inträffade föranleder givetvis frågor om Folåsa behandlingshems handläggning. Jag övergår till detta och återkommer därefter till socialnämndens agerande.

Av 3 kap. 10 § socialtjänstförordningen (2001:937) framgår att det är SiS som beslutar om inskrivning i ett sådant hem för särskild tillsyn som avses i 12 § LVU. Beslut i sådana frågor är delegerade till institutionscheferna vid de särskilda ungdomshemmen. När SiS skriver in någon i ett särskilt ungdomshem ska SiS göra klart för sig på vilken grund som den unge är intagen i hemmet. Om det finns ett beslut om omhändertagande eller om vård enligt LVU ska en kopia av eller annan underrättelse om beslutet fogas till ansökan (3 kap. 13 § socialtjänstförordningen). Innan ett beslut om inskrivning i ett särskilt ungdomshem fattas måste institutionschefen ”förvissa sig om att SiS platsanvisning samt giltiga beslut om omhändertagande eller vård och nämndens beslut om placering enligt 11 § LVU föreligger” (se SiS råd och riktlinjer 2002:1, LVU, avsnitt 4).

Inför inskrivningen på Folåsa behandlingshem översände socialnämnden per telefax till behandlingshemmet bl.a. besluten om omedelbart omhändertagande daterade den 4 juli 2006 och det beslut som JJ hade fattat den 16 juli 2006. Nämnden tillställde dock inte hemmet bilagan till besluten den 4 juli 2006. Av SiS remissvar framgår att Folåsa behandlingshem uppfattade saken på det sättet att nämnden redan den 4 juli 2006 hade fattat beslut om att omedelbart omhänderta CC och DD på sådana grunder som anges i 2 och 3 §§ LVU. Genom socialtjänstens agerande bibringades således behandlingshemmet uppfattningen att det fanns rättsliga förutsättningar för att placera barnen vid en låsbar enhet. Jag riktar därför inte någon kritik mot Folåsa behandlingshem för handläggningen där i detta avseende.

Ansvaret för att CC och DD kom att beredas vård vid en låsbar enhet inom Folåsa behandlingshem får i stället anses åvila Socialnämnden i Filipstads kommun. Det har uppkommit fråga om någon befattningshavare i socialnämnden eller vid dess förvaltning har gjort sig skyldig till tjänstefel enligt 20 kap. 1 § brottbalken. Enligt denna bestämmelse kan den som uppsåtligt eller av oaktsamhet vid myndighetsutövning genom handling eller underlåtenhet åsidosätter vad som gäller för uppgiften dömas för tjänstefel. Om gärningen med hänsyn till gärningsmannens

befogenheter eller uppgiftens samband med myndighetsutövningen i övrigt eller till andra omständigheter är att anse som ringa, ska inte dömas till ansvar.

Såvitt framgår av utredningen finns det inte grund för att anta att befattningshavare i nämnden eller vid dess förvaltning uppsåtligen har åsidosatt de uppgifter som gäller för hans eller hennes uppgifter, utan de synes ha utgått från att besluten stått i överensstämmelse med lagstiftningen. Det uppkommer däremot fråga om någon har varit oaktsam på sådant sätt att straffrättsligt ansvar måste utkrävas.

När det gäller frågan rent allmänt om hur oaktsamhet enligt 20 kap. 1 § brottsbalken ska bedömas är utgångspunkten för tjänstefelsansvaret att det av hänsyn till rättssäkerheten bör ställas särskilda krav på noggrannhet och omsorg på områden inom den offentliga verksamheten där det är fråga om myndighetsutövning. Av allmänna principer följer dock att straffrättsligt ansvar inte ska komma i fråga för varje avvikelse från den eftersträlvade normen; en viss marginal föreligger alltid mellan det helt aktsamma och det oaktsamma. Vid bedömningen av huruvida en offentlig befattningshavare har handlat oaktsamt är det i första hand av betydelse vilka krav på noggrannhet och omsorg som uppgiften har innefattat. Detta får, som i andra motsvarande sammanhang, vägas mot omständigheter som hänför sig till den enskilde personligen, t.ex. hans eller hennes kunnsighet, utbildning och erfarenhet eller att denne har handlat under tidspress (se bl.a. NJA 2002 s. 188).

Den som är beslutsfattare i ett ärende angående vård enligt LVU är i och för sig ansvarig för innehållet i de beslut som fattas. En ledamot i en socialnämnd är dock ofta lekman och det finns gränser för vilka krav som kan ställas på denne när det gäller kunskap om LVU-lagstiftningen. Den tjänsteman som föredrar ärendet för en nämndledamot har därför ett ansvar för att belysa ärendet utifrån olika aspekter och ge upplysningar om innehållet i lagstiftning och rättspraxis.

JJ synes ha förlitat sig på att tjänstemännen vid socialförvaltningen i formellt avseende hade sett till att erforderliga beslut enligt LVU hade fattats inför placeringen på Folåsa behandlingshem. Det har inte heller framkommit något som tyder på att det funnits skäl för JJ att tro att det inte skulle ha förhållit sig på detta sätt.

GG synes inte ha haft någon aktiv roll i fråga om vilka beslut som skulle fattas i förevarande fall, utan verkar mer ha deltagit i den praktiska hanteringen av de problem som uppkommit i ärendena.

Jag finner därför inte skäl att utkräva straffrättsligt ansvar av dem.

HH var vid den aktuella tidpunkten den som hade huvudansvaret för handläggningen av de ifrågavarande ärendena vid nämndens förvaltning. Hon var enhetschef för individ- och familjeomsorgen och har flerårig erfarenhet av ärendehandläggning inom socialtjänsten. Det är därför anmärkningsvärt att hon, när det blev aktuellt att placera barnen vid en låsbar enhet inom ett särskilt ungdomshem, inte såg till att ordföranden beslutade om omedelbart omhändertagande av barnen med stöd av 3 och 6 §§ LVU.

Utredningen ger dock inte stöd för att anta att HH har visat nonchalans eller likgiltighet inför uppgiften, utan jag har snarare skäl att tro att hon har strävat efter att ärendena skulle handläggas på ett riktigt sätt. För att i formellt hänseende kunna handlägga ärendena på ett korrekt sätt fordras det grundläggande kunskaper om LVU-lagstiftningen. Vad som kommit fram ger mig anledning att ifrågasätta om HH har haft luckor i sin kunskap om tillämpningen av reglerna på området, och jag kan inte dra någon annan slutsats än att hon i nu förevarande fall inte förstod att det var nödvändigt att socialnämnden även beslutade om omedelbart omhändertagande med stöd av 3 och 6 §§ LVU för att barnen skulle kunna beredas vård vid en låsbar enhet.

Vid bedömningen av HH:s oaktsamhet kan det inte bortses från att det, när barnen återfanns efter att ha rymt från familjehemmet, var helg mitt under en semesterperiod. Det har även framgått att den uppkomna situationen var tämligen svårhanterlig och krävde stora arbetsinsatser från tjänstemännen vid förvaltningen för att åstadkomma en lösning.

Även om det finns anledning att rikta allvarlig kritik mot HH anser jag, mot bakgrund av det nyss anförda, att omständigheterna i det aktuella fallet var så speciella att hennes agerande inte bör anses innefatta en sådan klandervärd oaktsamhet som måste föranleda straffrättsligt ansvar.

Utredningen visar att socialnämnden bibringade Folåsa behandlingshem uppfattningen att CC och DD vid tidpunkten för inskrivningen på hemmet var omedelbart omhändertagna även på sådana grunder som anges i 3 § LVU. Det har inte kunnat klarläggas vem eller vilka som bär det direkta ansvaret för detta.

Även om jag inte har funnit skäl att väcka åtal mot någon av befattningshavarna för tjänstefel vill jag understryka att det finns anledning att se mycket allvarligt på det inträffade. CC och DD har de facto varit utsatta för ett olaga frihetsberövande. Genom att socialnämnden underlät att fatta omhändertagandebeslut enligt 3 och 6 §§ LVU har saken inte heller inledningsvis kommit att prövas av länsrätt i enlighet med 7 § LVU, vilket inneburit att en grundläggande regel till skydd för den enskildes rättssäkerhet har åsidosatts.

Jag lämnar nu socialnämndens och Folåsa behandlingshems handläggning av ärendet under sommaren 2006 och övergår till att behandla vissa frågor som rör vården av CC och DD under senhösten och vintern 2006.

Länsrätten i Värmlands län förordnade i en dom den 29 september 2006 att CC och DD skulle beredas vård enligt 2 och 3 §§ LVU (länsrättens mål nr 1221-06). I ett beslut den 23 november 2006 har Kammarrätten i Göteborg beslutat om inhibition av länsrättens dom såvitt den avsåg vård enligt 3 § LVU (kammarrättens mål nr 6155-06). Kammarrätten har därefter genom dom den 13 december 2006 upphävt länsrättens dom såvitt den avsåg förordnandet om att barnen skulle beredas vård enligt 3 § LVU.

I sitt yttrande över SiS remissvar uppgav EE bl.a. att CC och DD, trots kammarrättens ovan nämnda dom, inte hade förflyttats till en öppen avdelning.

Med anledning av detta påstående inhämtade JO bl.a. från SiS kopia av det s.k. klientdiariet beträffande CC och DD. Av dessa handlingar framgick att vården av DD vid låsbar enhet hade avslutats den 7 november 2006. Det fanns dock inte någon motsvarande anteckning beträffande CC. Fördraganden hos JO inhämtade därför per telefon upplysningar från tf institutionschefen QQ, Folåsa behandlingshem.

QQ uppgav bl.a. följande. Efter kammarrättens beslut den 23 november 2006 förelåg inte längre grund för att CC skulle beredas vård vid en låsbar enhet. Vården vid låsbar enhet avslutades därför. Av misstag fördes inte det formella beslutet rörande detta in i CC:s journal vid denna tidpunkt. Beslutet har dock dokumenterats i efterhand.

Mot bakgrund av att det inträffade synes ha berott på ett enstaka misstag finner jag inte tillräckliga skäl att gå vidare i saken. Jag vill dock rent allmänt framhålla vikten av att beslut dokumenteras i nära anslutning till att beslutet har fattats och att dokumentationen sker på ett tydligt sätt.

På grund av de rättsverkningar som är knutna till ett beslut om omedelbart omhändertagande bör det av beslutet framgå om detta grundar sig på omständigheter som anges i 2 § och/eller 3 § LVU (prop. 1979/80:1 Del A s. 590). Det kan enligt min mening diskuteras om inte bestämmelsen i 6 § LVU borde förtydligas i detta avseende. Under alla förhållanden anser jag att det finns ett behov av råd till kommunerna om hur ett beslut om omedelbart omhändertagande bör utformas såvitt här är i fråga. Jag finner därför skäl att sända en kopia av mitt beslut till Socialdepartementet respektive Socialstyrelsen för kännedom.

Jag vill vidare uppmärksamma Länsstyrelsen i Värmlands län på bristerna i socialnämndens handläggning och tillställer även länsstyrelsen en kopia av mitt beslut för kännedom.

Med den mycket allvarliga kritik mot socialnämnden som innefattas i det ovan anförda avslutas ärendet.